

<i>Rodzaj dokumentu:</i>	Zasady oceniania rozwiązań zadań
<i>Egzamin:</i>	Egzamin maturalny
<i>Przedmiot:</i>	Język polski
<i>Poziom:</i>	Poziom rozszerzony
<i>Forma arkusza:</i>	MPO-R1_1P-202
<i>Termin egzaminu:</i>	Termin główny – czerwiec 2020 r.
<i>Data publikacji dokumentu:</i>	3 sierpnia 2020 r.

Obszar standardów	Opis wymagań
Tworzenie informacji	Napisanie własnego tekstu w związku z tekstem literackim zamieszczonym w arkuszu.

Temat 1. Wyznanie win i jego wpływ na postawy i zachowania bohaterów literackich. Porównaj sposoby kreacji Andrzeja Kmicica zawartych w załączonych fragmentach *Potopu* Henryka Sienkiewicza oraz określ formę przedstawienia wyznania win i jego funkcję w utworze.

I. ROZWINIĘCIE TEMATU 1 (można uzyskać maksymalnie 26 punktów)

1. Zasada zestawienia, np.

0–2

- określenie okoliczności wyznania grzechów/win (np. odwołanie do biografii bohatera i wskazanie, że obie spowiedzi poprzedza nieumyślna zdrada Kmicica, jego upadek moralny oraz pragnienie odnowy),
- różny charakter wyznania: spowiedź wobec Boga (spowiedź religijna) i wyjawienie win wobec ojczyzny (otwarcie przed królem serca i duszy; zwierzenie),
- podobny schemat wyznania (skrucza, przyznanie się do win, rozgrzeszenie i przebaczenie),
- różne znaczenie spowiedzi dla bohatera: świadomość odnalezienia drogi (fragmenty 1. i 2), ulga z powodu zrządzenia ciężaru win oraz uzyskania królewskiego przebaczenia (fragment 2.).

Fragmenty 1. i 2.

2. Spowiedź i sposób jej przedstawienia, np.

0–4

- zaprezentowana przez narratora trzecioosobowego, który objaśnia stan ducha bohatera (zna jego psychikę, dostrzega jej przemiany),
- narrator jako arbiter, moralista (stawia pytania retoryczne, formułuje oceny i daje interpretacje),
- przemilczenie przez narratora treści spowiedzi (dostrzeżenie, że narracja koncentruje się na zachowaniu i przeżyciach Kmicica **po spowiedzi**),
- spowiedź wpisana w porządek religijny (poprzedzona nabożeństwem, zamknięta rozgrzeszeniem i pokutą),
- znaczenie spowiednika (ksiądz Kordecki – przeor jasnogórski),
- znaczenie miejsca i czasu (przestrzeń kościoła – domu Boga, pustka, cisza, noc).

3. Kreacja Kmicica, jego postawa i zachowanie, np.

0–5

- silne pragnienie odnowy (*szczerą chęć poprawy; cała dusza młoda rwała się w nim ku uczynom*),
- przyjęcie pokuty zadanej przez spowiednika,
- znaki pokuty: leżenie krzyżem, biczowanie (*kazał się przed spoczynkiem ćwiczyć, aż mu barki i plecy krwią spłynęły; co dzień grzbiet jego krwawił się pod kańczugiem*),
- trudności w wyrzeczeniu się pychy (*kazano mu praktykować pokorę i to było jeszcze cięższe, bo jej w sercu nie miał, przeciwnie, pychę miał i chełpliwość*),
- świadomość wyzbycia się ciężaru (*zbył się pan Andrzej brzemienia, pod którym już prawie upadał*),
- poczucie wewnętrznej wolności, wyzwolenia (*było mu lekko, dobrze i wesoło*),

- g) wrażenie narodzenia się na nowo, „odrodzenia” (*generalną spowiedź z całego życia odbył, jak czynią konający*),
- h) upewnienie się w odnalezieniu właściwej drogi (*Gdzież się podziały te czasy, gdy stał jakoby na rozdrożu, pytając się siebie, którądy iść; gdzież te czasy, w których nie wiedział, co począć, w których wszędy spotykał się ze zwątpieniem i sam począł tracić nadzieję?*),
- i) poczucie szczęścia i wdzięczności (*W sercu miał tedy modlitwę, radość i wdzięczność*),
- j) wiara w przyszłość, w zwycięstwo.

Fragment 3.

4. Wyznanie win i sposób jego przedstawienia, np.

0–4

- a) zaprezentowane z perspektywy bohatera (dominuje jego wypowiedź),
- b) nasycone silnymi emocjami widocznymi w języku wypowiedzi bohatera (np. wykrzyknienia, pytania retoryczne, emocjonalne słownictwo, zdania urywane),
- c) uzupełnianie świata przeżyć bohatera przez komentarze narratora skoncentrowane na opisach zmian fizjonomii (*łzy puściły się z oczu rycerza; z wypiekami na twarzy, z oczyma płonącymi gorączką...*) i gwałtownych ruchów ciała (*zerwał się z łoża, chwycił wiszący nad nim krucyfiks; cały począł się trząść z uniesienia i gorączki; zerwał się nagle z łoża i padł jak długi do nóg królewskich*),
- d) wyznanie grzechów/win wpisane w porządek społeczny (dotyczą one naruszenia zasad moralnych i społecznych: *Jam banit, jam zdrajca, jam krzywoprzysięzca*),
- e) elementy rytuału spowiedzi religijnej (symboliczne gesty, królewskie „rozgrzeszenie” i wybaczenie),
- f) znaczenie spowiednika (król Jan Kazimierz – władca, ojciec pełen dobroci i miłosierdzia),
- g) znaczenie okoliczności i miejsca (choroba, łożo umierającego).

5. Kreacja Kmicica, jego postawy i zachowania, np.

0–5

- a) szczere wyznanie win (*jam to Radziwiłłowi służył i wraz z nim ciebie, miłościwy panie, i ojczyznę zdradził*),
- b) silne uniesienie emocjonalne, gwałtowność wzruszeń i uczuć,
- c) żal za grzechy,
- d) znaki żalu: bicie się w piersi, słowa *Mea culpa! mea culpa!*,
- e) świadomość zwycięstwa nad sobą (*bom sam własne dawne uczynki przeklął i z tej piekielnej drogi dawno nawrócił*),
- f) wyzbycie się pychy (*więcem Babinicza imię przybrał i całą Rzeczpospolitą przejechał, do Częstochowy się dostałem. Czyli tam jakie zasługi położył, niech ksiądz Kordecki zaświadczy*),
- g) nadzieja na spełnienie narzuconej sobie pokuty (*Dniem i nocą myślałem tylko o tym, by szkody ojczyźnie nagrodzić, krew za nią wylać*),
- h) oddanie swego losu w ręce króla, oczekiwanie na miłosierdzie i przebaczenie,
- i) pragnienie oczyszczenia swego imienia, odzyskania sławy i honoru (*Dniem i nocą myślałem tylko o tym, by [...] samemu do sławy i uczciwości powrócić*),
- j) rozładowanie wzruszeń i uczuć (psychiczne oczyszczenie – *katharsis*).

6. Funkcja wyznania win w *Potopie*, np.

0–3

- a) spowiedź jako podstawa przemiany i odnowy moralnej bohatera,
- b) analogia rytmu przemian wewnętrznych bohatera i przemian historycznych jako realizacja idei „dla pokrzepienia serc” (wiara w moc duchową narodu, w zwycięstwo nad wadami narodowymi, nadzieja na przyszłość).

c) spowiedź jako element biografii bohatera skonstruowanego na miarę historycznych potrzeb narodu (budujące *exemplum* moralne dla czytelników),

d) łączenie pozytywnej wartości człowieka z głęboką religijnością, umiłowaniem ojczyzny, heroicznym działaniem dla niej.

7. Podsumowanie

0–3

pełne, np. funkcjonalne i pogłębione uogólnienie wszystkich aspektów ujętych w temacie, a dotyczących podobieństw i różnic wynikających z zestawienia tekstów, określenie funkcji motywu w powieści;

3 pkt

częściowe, np. funkcjonalne uogólnienie wybranych aspektów ujętych w temacie, a dotyczących podobieństw i/lub różnic wynikających z zestawienia tekstów;

2 pkt

próba podsumowania, np. uogólnienie jednego z aspektów ujętych w temacie, a dotyczącego podobieństw lub różnic wynikających z zestawienia tekstów.

1 pkt

Temat 2. Dokonaj interpretacji porównawczej fragmentów tragedii Sofoklesa *Antygona* i utworu Williama Szekspira *Hamlet*. Szczególną uwagę zwróć na refleksje dotyczące człowieka i jego roli w świecie oraz na sposoby ich przedstawienia.

I. ROZWIĘCIE TEMATU 1 (można uzyskać maksymalnie 26 punktów)

1. Zasada zestawienia, np.

(0–3)

a) podobieństwo formalne: ten sam gatunek (dramat) i forma wypowiedzi (monolog),

b) różny sposób kształtowania wypowiedzi: *Antygona* – liryczna pieśń Chóru, *Hamlet* – monolog wewnętrzny bohatera, ujawniający jego przekonania oraz stan duchowy i podświadomość (*soliloquium*),

c) podobieństwo tematyczne: rozważania filozoficzne, których istotą jest odpowiedź na pytania dotyczące ludzkiej kondycji, porządku świata i miejsca w nim człowieka,

d) różne koncepcje człowieka i jego roli w świecie (optymizm, wiara w możliwości człowieka – pesymizm, sceptycyzm wobec przekonań o wielkości człowieka),

e) różny czas powstania dzieł (starożytność – XVII wiek),

f) odmienne okoliczności historyczne, społeczne i wyznawane wartości jako podstawa różnych koncepcji człowieka.

Antygona

2. Refleksje na temat człowieka i jego roli w świecie, np.

(0–5)

a) człowiek jako istota wielka i potężna, konstruująca własny los (*A sił potęgę, które w duszy tleją, / Popchnie on zbrodni lub cnoty koleją*),

b) rozum jako podstawa jego potęgi (człowiek *wszystko rozumem zwycięży*),

c) rozum jako siła zdolna podporządkować naturę tak, by służyła potrzebom człowieka (ujarzmianie i przeobrażanie natury, wykorzystywanie jej darów),

d) rozum jako sposób porządkowania świata i życia (kultura: mowa, pismo, architektura; prawo jako podstawa życia społecznego),

e) ograniczeniem wolności człowieka jego śmiertelność (człowiek podlega śmierci, nie ujdzie jej wyrokom, nawet rozum nie może tego zmienić),

f) konieczność podporządkowania się człowieka wyższemu, boskiemu łaadowi świata,

g) podleganie (mimo wolności człowieka) ocenie bogów,

h) zbytne zaufanie rozumowi przyczyną pychy, która prowadzi człowieka do klęski.

3. Sposób przedstawiania refleksji, np. (0–4)

- a) forma filozoficznego dyskursu,
- b) kompozycja podkreślająca uniwersalizujące ujęcie podjętego problemu (retoryczny tok wypowiedzi: teza, argumentacja, podsumowanie wywodu),
- c) nagromadzenie aforyzmów i maksym, sentencjonalność wypowiedzi,
- d) zdania oznajmujące, spokojny rytm wypowiedzi,
- e) hiperbolizacja dokonań człowieka,
- f) słownictwo podniosłe,
- g) patos.

Hamlet

4. Refleksje na temat człowieka i jego roli w świecie, np. (0–5)

- a) człowiek jako istota nieokreślona, pełna sprzeczności,
- b) cielesność („zwierzęcość”) jako przyczyna małości człowieka,
- c) skoncentrowanie się na wartościach biologicznych jako podstawa bytu ludzkiego,
- d) rozum jako znak wyższości człowieka, dar Boży (*Boski rozum*),
- e) niewykorzystanie możliwości rozumu źródłem klęski człowieka,
- f) człowiek jako istota zagubiona w świecie, pozbawiona drogowskazów,
- g) niemożność skorzystania z wolności, niezdolność do działania,
- h) nadmierne rozpatrywanie skutków przyczyną lęku przed podjęciem decyzji,
- i) moralność i honor jako niewystarczająca pomoc we wcieleniu słów w czyn.

5. Sposób przedstawiania refleksji, np. (0–4)

- a) forma „rozmowy z samym sobą”, nakierowanej na poznanie prawdy o sobie i świecie,
- b) kompozycja podkreślająca dwoistą naturę rozważań (część I – wypowiedź uniwersalizująca, „ogólnoludzkie przesłanie”, część II – zapis wątpliwości i dylematów moralnych bohatera),
- c) pozorna dialogiczność wypowiedzi (sygnalizowana wykrzyknieniami, zdaniami pytającymi, przytoczeniem cudzych słów),
- d) zróżnicowana składnia, zmienny rytm wypowiedzi,
- e) słownictwo dosadne obok poetyckiego i podniosłego,
- f) ekspresywność i dramatyzm wypowiedzi jako sposób wyrażenia dynamiki przeżyć bohatera.

6. Konteksty interpretacyjne, np. (0–2)

- a) kontekst filozoficzny,
- b) kontekst literacki,
- c) kontekst historyczny.

7. Podsumowanie (0–3)

pełne, np. funkcjonalne i pogłębione uogólnienie wszystkich aspektów ujętych w temacie, a dotyczących podobieństw i różnic wynikających z zestawienia tekstów, wyjaśnienie różnic odwołaniem do kontekstów;

3 pkt

częściowe, np. funkcjonalne uogólnienie wybranych aspektów ujętych w temacie, a dotyczących podobieństw i/lub różnic wynikających z zestawienia tekstów;

2 pkt

próba podsumowania, np. uogólnienie jednego z aspektów ujętych w temacie, a dotyczącego podobieństw lub różnic wynikających z zestawienia tekstów. **1 pkt**

II. KOMPOZYCJA (maksymalnie 2 punkty)

Kompozycję wypracowania ocenia się wtedy, gdy przyznane zostały punkty za rozwinięcie tematu.

- podporządkowana zamysłowi funkcjonalnemu wobec tematu, spójna wewnątrznie, przejrzysta i logiczna; pełna konsekwencja w układzie graficznym, **2 pkt**
- uporządkowana wobec przyjętego kryterium, spójna; graficzne wyodrębnienie głównych części. **1 pkt**

Uwaga: jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.

III. STYL (maksymalnie 2 punkty)

- jasny, żywy, swobodny, zgodny z zastosowaną formą wypowiedzi; urozmaicona leksyka, **2 pkt**
- zgodny z zastosowaną formą wypowiedzi, na ogół jasny; wystarczająca leksyka. **1 pkt**

Uwaga: jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.

IV. JĘZYK (maksymalnie 8 punktów)

- język w całej pracy komunikatywny, poprawna, urozmaicona składnia, poprawne: słownictwo, frazeologia, fleksja, (8 p.)
- język w całej pracy komunikatywny, poprawne: składnia, słownictwo, frazeologia i fleksja, (6 p.)
- język w całej pracy komunikatywny, poprawna fleksja, w większości poprawne: składnia, słownictwo, frazeologia, (4 p.)
- język w pracy komunikatywny mimo błędów składniowych, leksykalnych (słownictwo i frazeologia), fleksyjnych, (2 p.)
- język w pracy komunikatywny mimo błędów fleksyjnych, licznych błędów składniowych, leksykalnych. (1 p.)

Uwaga: jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.

V. ZAPIS (maksymalnie 2 punkty)

- bezbłędna ortografia; poprawna interpunkcja (nieliczne błędy), (2 p.)
- poprawna ortografia (nieliczne błędy różnego stopnia); na ogół poprawna interpunkcja. (1 p.)

Uwaga: jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.

VI. SZCZEGÓLNE WALORY PRACY

0–4